

שנתיים בתוך הדרך

תובנות לקראת דיוני המועצה הבינלאומית המייעצת, 2026

THE EDDIE & JULES TRUMP FAMILY FOUNDATION קרן טראמפ

נייר רקע להתייעצות

מפת הדרכים שכתבנו לקרן ב-2024 נולדה ברגע שבו שני עולמות נפגשו. העשור הראשון הראה שאפשר לשנות מגמה לאומית: מספר בוגרי חמש היחידות במתמטיקה גדל מאוד, הושג בהם כמעט שוויון מגדרי, ובחטיבת הביניים נבנו תשתיות מקצועיות חדשות. אבל כבר אז היה ברור שהצלחת העשור הקודם אינה מספיקה לעשור הבא. המלחמה שחקה את רצף הלמידה, הבינה המלאכותית החלה לשנות במהירות את המדע והעבודה, והפערים בחינוך נותרו עמוקים.

לכן הצענו מהלך של עשור, 2025-2035, לבנייה מחדש ולהכנת דור המצוינות הבא של ישראל. קראנו לשלוש התנועות שלו **להרחיב, לשדרג ולגוון**: בגרות הייטק כפלטפורמה להרחבת המעגל; הסטנדרטים הבינלאומיים והבינה המלאכותית לשדרוג ולעדכון הידע, המיומנויות והרף; והחוסן המנטלי לחיזוק היכולת להיכנס למסלולי המצוינות, להרגיש שייכים ולהתמיד. המאמץ לשוויון מגדרי הוגדר כעדשה רוחבית הפועלת במקביל בכל המהלכים.

שלוש התנועות – להרחיב, לשדרג ולגוון – קיבלו ביטוי בכמה מהלכים שפעלו בעת ובעונה אחת, כל אחד מנקודת מוצא אחרת ובשלב בשלות אחר, עם שותפים, יעדים ומדדים שונים. המהלכים נשענו על ידע, תשתיות ושותפויות, וכל אחד מהם נדרש לפרוץ דרך חדשה. המועצה המייעצת של 2024 חיזקה את הכיוון והזכירה שהצלחה בקנה מידה תלויה בסופו של דבר ביכולת של המערכת הציבורית לחבר ביניהם ולהחזיק את השינוי.

שנתיים אינן זמן רב במערכת חינוך, אבל הן הספיקו להניב התקדמות ממשית, להפוך חלק מן ההנחות שלנו לידע ולחדד היכן נמצאות נקודות המינוף הבאות. המסמך הזה מבקש לשאול מה למדנו כאשר מפת הדרכים פגשה את בתי הספר, המורים, הרשויות והמדיניות – ומה מן הלמידה הזאת יכול לעזור לנו לבנות תנופה בשלב הבא.

מה עשינו ולאן הגענו

בגרות הייטק. בתוך שנתיים נבנתה תשתית פעולה רחבה: מדד ברמת בית הספר והרשות, עשרות מענקים, עבודה עם רשויות, מחוזות ורשתות והכשרת מאות מנהלים. הממשלה הגדירה יעד לאומי והקימה מנהלת, והמהלך עובר כעת מבניית תשתיות להרחבה בפועל, לצד קואליציית קולקטיב אימפקט וקמפיין להגדלת המודעות והביקוש.

הסטנדרטים הבינלאומיים. לאחר שנים של בנייה מן השדה – כ-20 תוכניות באקדמיה לפיתוח חומרי לימוד, ובהן כ-600 משימות לימודיות, אלפי מורים שהוכשרו וכ-250 כיתות מצוינות חדשות בשותפות עם רשויות, רשתות ומחוזות – נוצרה תשתית מקצועית רחבה. הכיוון כבר נכנס למדיניות; כעת המבחן הוא ההטמעה בכיתה.

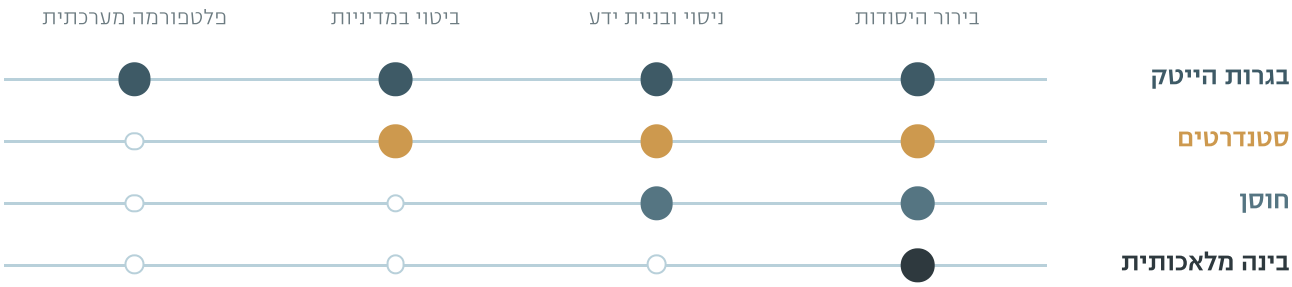
חוסן מנטלי. המסגרת המושגית שפיתחנו נמצאת כיום בשלבי יישום שונים ב-12 תוכניות פיילוט, המתוכננות להגיע לאלפי מורים בשנים הקרובות. העבודה עוברת מן המושג הרחב אל פרקטיקות ישימות למורים ולסדירויות בית-ספריות, ומרחיבה את המבט מן התלמיד והמורה אל ההנהלה והמערכת הבית-ספרית.

בינה מלאכותית. נבנה פורטפוליו של תוכניות חלוץ, נוצרה קהילה מקצועית, החלו תהליכי למידה בתחומי הדעת, ושותפי הקרן מסייעים למסלול המתקדם "מדעי הבינה המלאכותית" של משרד החינוך. העבודה נבנתה מן הקצה המקצועי הגבוה, כדי להגדיר תחילה את הסטנדרט שממנו אפשר לגזור לאחור. כעת הבירור מתמקד ביסודות העמוקים, במדרגות הלמידה ובמורים שיוכלו להוביל אל הרף הזה.

האופק שמתקרב

הקווים מתחילים להיפגש – אבל נקודות ההבשלה שונות

עדשת המגדר. בחמש יחידות במתמטיקה הגענו כמעט לשוויון, אך ב-2024 תלמידות היו 53% מכלל תלמידי י"ב בשנתון ורק 39% מזכאי בגרות הייטק. בפיז"ה 2025 הגיעו לרמות המצוינות במתמטיקה 6.4% מהתלמידים לעומת 3.2% מהתלמידות. הפוטנציאל הגדול ביותר להרחבה נמצא בקרב תלמידות שכבר לומדות חמש יחידות מתמטיקה ואנגלית ואינן מוסיפות פיזיקה או מדעי המחשב.

שנה אחת, שתי תמונות

את הרגע שבו אנחנו נמצאים כעת אפשר לראות דרך שתי תמונות כמעט הפוכות של מערכת החינוך הישראלית.

בתמונה הראשונה יש הישג של ממש. בשנת 2025 הגיע מספר הזכאים לבגרות הייטק לשיא של יותר מ-15 אלף תלמידים, 11.6% מן השנתון; גם חמש היחידות במתמטיקה הגיעו לשיא חדש, עם כ-22 אלף זכאים. המחקר שלנו מזהה גם למעלה מ-10,000 תלמידי י"ב שנמצאים במרחק של מקצוע אחד מהשלמת המצרף. יש אפוא מומנטום ופוטנציאל ממשי להמשך התרחבות.

ובתמונה השנייה, באותה שנה ממש, הבסיס שעליו ההתרחבות הזאת אמורה להישען נראה חלש מכפי שקיווינו. בפיז"ה 2025 הגיעו רק 4.8% מן התלמידים לרמות המצוינות במתמטיקה, לעומת 8.4% ב-2022. בקריאה, במתמטיקה ובמדעים נרשמו ההישגים הנמוכים ביותר של ישראל מאז החלה להשתתף במחקר. גם טימס ומבחני תנופה מצביעים מכיוונים שונים על חולשה בידע, במיומנויות וברצף הלימודי בחטיבת הביניים.

את התוצאות האלה צריך לקרוא בהקשרן. תלמידי פיז"ה 2025 נבחנו בתקופה של מלחמה, היעדרויות ופגיעה חריגה ברצף הלימודי, ולפני שהשינויים האחרונים בתוכנית הלימודים הספיקו להשפיע. איננו יודעים מה משקלם של התנאים הללו בתוצאה. ובכל זאת, שתי התמונות יחד מחייבות לשאול לא רק כמה תלמידים מגיעים לקו הסיום, אלא

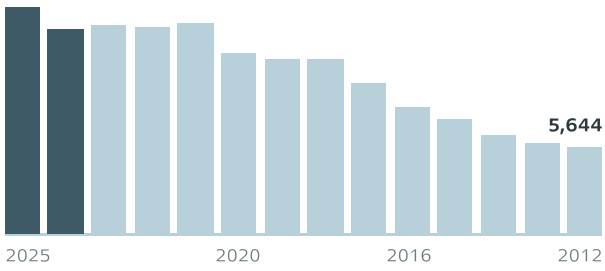
שנה אחת, שתי תמונות

באותה שנה ממש: שיא בבגרות הייטק, שפל במצוינות במתמטיקה

זכאים לבגרות הייטק, 2012-2025

15,088

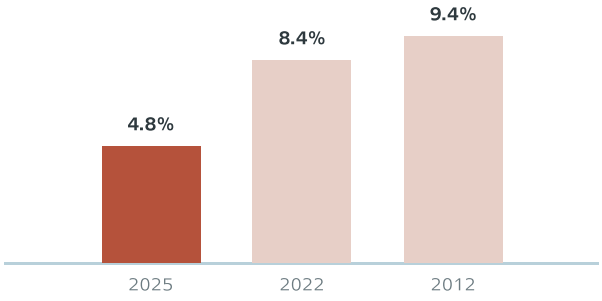
11.6% מהשנתון – שיא

מצטיינים במתמטיקה בפיז"ה (רמות 5-6), ישראל

-43%

בשיעור המצטיינים בתוך שלוש שנים

מהו הרף שהם מגיעים אליו ומה מצבו של הבסיס שממנו הם מטפסים. הן גם מחדדות את המשימה: לחזק את היסודות בלי לאבד את המומנטום שכבר נוצר.

מה קורה לרף המצוינות

בשנות הקורונה והמלחמה בחרה מערכת החינוך, בצדק, במדיניות של התחשבות. חומר צומצם, בחינות הותאמו, ולקבוצות תלמידים שנפגעו במיוחד ניתנו הקלות. תלמידים ומורים חיו בתוך היעדרויות, עומס ומחסור בכוח אדם. ההתאמות היו נחוצות כדי לשמור את הלמידה ואת התלמידים בתוך המערכת.

אבל תקופת החירום התארכה, ועמה עולה שאלה חדשה: האם לצד ההתחשבות נשחקו גם המתח הלימודי וההרגלים שמצוינות זקוקה להם – ציפיות גבוהות, עבודה קשה, תרגול, משמעת למידה ויכולת לשאת תסכול? אין בידינו נתון ארצי שמאפשר לקבוע שהרף בתיכון ירד. עם זאת, בשיחות עם אנשי מקצוע במקצועות המדעיים עולה אי-נחת בשאלה אם אותה זכאות מסמלת כיום את אותו עומק ידע. זו עדות מן השטח, לא מסקנה לאומית, אך היא מצדיקה בדיקה.

מתחת לשאלת ההישגים נמצא גם אתגר של מוטיבציה ומחויבות. בפיז"ה 2025, 37% מתלמידי ישראל אמרו שבית הספר הוא מבחינתם "בזבוז זמן"; שיעורי היעדרות ואיחור גבוהים אף הם. אחרי שנים של סגרים, מלחמה והקלות, ייתכן שהמשימה היא לטעון מחדש את המערכת באנרגיה של למידה והוראה: להעלות את רף הציפיות, לעורר מחדש את הרצון להתאמץ ולהתמיד, ולהשיב את הגאווה בהישג שנקנה בעבודה קשה – אצל תלמידים, מורים והורים.

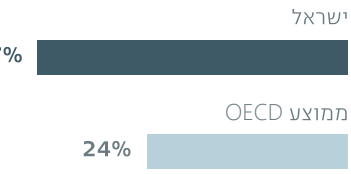
במובן הזה, שאלת הרף מפגישה כעת בין בסיס הידע לבין החוסן המנטלי. העבודה בתחום מתחדדת סביב שאלה ממוקדת: מה מאפשר לתלמיד להגיע מוכן לאתגר המצוינות, להישאר בתוכו, להתמודד עם קושי, להתאושש מכישלון, לבקש עזרה ולהמשיך לעבוד מול רף גבוה. אם השחיקה נוגעת גם למורים, להורים ולנורמות של המערכת, המענה אינו יכול להיות רק "כלים מנטליים" לתלמיד; הוא מחייב גם חיזוק של בסיס הידע ותרבות של ציפיות, מאמץ ותמיכה.

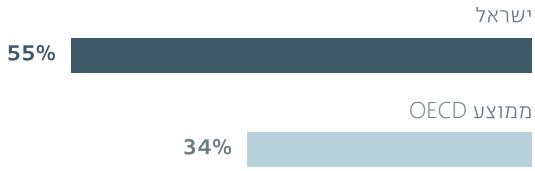
מתחת לשאלת ההישגים: אתגר של תלמידאות

שנים של סגרים, מלחמה, היעדרויות, הקלות ומחסור במורים שחקו רצפים והרגלים

"בית הספר היה מבחינתי בזבוז זמן" – מסכימים

נעדרו יום שלם או שיעורים בשבועיים האחרונים

מה קורה ליסודות המצוינות בחטיבת הביניים

הירידה בחטיבת הביניים מחזירה אותנו למהלך שהקרן ושותפיה מקדמים כבר שנים. כאשר משרד החינוך לא קידם התאמה של תוכנית הלימודים במתמטיקה בכיוון הסטנדרטים הבינלאומיים, בחרנו להכשיר את הקרקע ולבנות את היכולת מן השדה. ככל שהפעילות התרחבה נוצרה מסה מקצועית, וכשהגיעה לכ-25% מחטיבות הביניים משרד החינוך פנה בשנת 2022 וביקש לקחת את ההובלה ולהפוך את הניסיון שנבנה מלמטה למהלך לאומי.

מפיז"ה 2022 קיבלנו גם סימן זהיר נוסף לכך שאפשר להתקדם. שיעור המצטיינים במתמטיקה בפיז"ה אמנם ירד לעומת 2018, אך ישראל עלתה בדירוג היחסי מהמקום ה-31 ל-22 משום שמדינות רבות ירדו יותר בזמן מגפת הקורונה. ראינו בכך לכל היותר סימן לעמידות יחסית, לא הוכחה לשיפור. הכיוון קיבל ביטוי רשמי בהחלטה של המשרד להתאים את תוכנית הלימודים לסטנדרטים הבינלאומיים ולהשתמש בחומרים שכבר נבנו ובניסיון שכבר נצבר.

אלא שהממשלה התחלפה, היישום התעכב, וב-2023 המלחמה שינתה שוב את סדרי העדיפויות. ב-2024 שמעו חברי המועצה המייעצת של הקרן מאנשי משרד החינוך שהשינוי אינו עומד מבחינתם על הפרק בעתיד הקרוב וכי הם אינם מעוניינים בו. תוצאות טימס שהתפרסמו לאחר מכן החזירו את הסוגיה לסדר היום; הממשלה שינתה כיוון והשיקה את "ישראל ריאלית". במאי 2026 פורסמה תוכנית לימודים חדשה, משימות אוריינות נכנסו לפלטפורמות הארציות ובכיתה ז' הופעל מבחן מפמ"ר המשלב אותן.

עצם שינוי המדיניות הוא הישג חשוב של עבודה נחושה ועקבית לאורך שנים, אבל הוא גם מחדד עד כמה ארוכה הדרך מתוכנית לימודים לכיתה. תוכנית לימודים, כלי הערכה התואמים לה, הסכמה מקצועית של מורים, ידע וכלים, הנהלה תומכת וחומרי לימוד – כולם חשובים, ואף אחד מהם אינו מספיק לבדו מול הרגלי הוראה ושגרות שנבנו במשך שנים ומול סימנים לשחיקה מערכתית בבסיס הידע וברך הציפיות.

המחקרים שהזמנו השנה מראים עד כמה עמוק השינוי הנדרש. משימות המחוברות לעולם האמיתי מעוררות יותר סקרנות ומזמנות דרכי פתרון מגוונות, אך תלמידים רבים מתקשים לזהות בעצמם איזו מתמטיקה נדרשת במצב חדש. עלו קשיים במתמטיזציה, בחשיבה מרחבית, באומדן ובקנה מידה. השינוי אינו רק בסוג המשימה, אלא בתפיסה של מה פירושו לדעת מתמטיקה.

את שנות הניסיון האלה תיעדנו בספר "יסודות של מצוינות", שהוכן לקראת דיוני המועצה המייעצת. השאלה לשלב הבא היא אילו תנאים יכריעו אם השינוי יגיע לכיתה, עד כמה הקרן צריכה לתמוך ביישום, ומה יהיו הסימנים לכך שהמערכת הציבורית יכולה לשאת אותו בעצמה.

חלום ההייטק משנה צורה

בזמן שאנחנו בונים מסלולים ומכינים תלמידים לעתיד שחשבנו שאנחנו מכירים, גם היעד זז. תעשיית ההייטק הישראלית עדיין חזקה מאוד במונחי תוצר, יצוא, גיוסי הון ואקזיטים, אך קצב גידול התעסוקה מתון יותר מבעבר ומספר עובדי המו"פ בישראל ירד לאחר שנים של צמיחה. הבינה המלאכותית אינה מסבירה לבדה את השינוי, אבל היא כבר משפיעה על החלטות גיוס, תפקידי כניסה ומבנה כוח האדם.

עבור תלמיד בכיתה ט' והוריו, התמונה הציבורית חשובה לא פחות מנתוני המאקרו. הם שומעים על פיטורים ועל תפקידים שמשתנים, ורואים AI כותב קוד. בסקר שערכה הקרן בקרב תלמידי י'-י"א הלומדים חמש יחידות במתמטיקה ובאנגלית ואינם לומדים לבגרות הייטק, 53% אמרו שמקצועות המסלול יהיו פחות רלוונטיים בעידן הבינה המלאכותית (15% אמרו שיותר רלוונטיים). מחקרי הקרן מצביעים על כך שרבים עדיין אינם מכירים את המושג "בגרות הייטק", לא רואים לעצמם עתיד בהייטק, ותופסים את המסלול כקשה מדי.

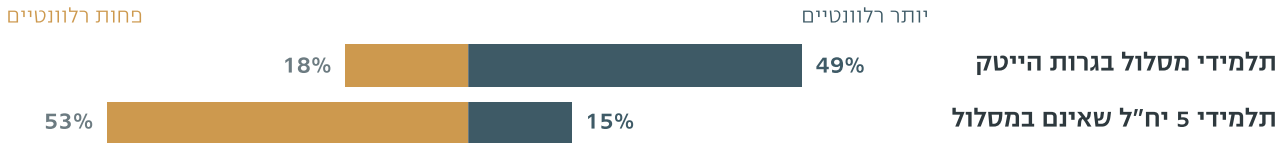
סקר תלמידי חמש יחידות, מאי 2026

הערך ברור כמעט לכולם; הרלוונטיות בעידן ה-AI – שנויה במחלוקת

85%
מסכימים: בגרות הייטק נותנת יתרון אמיתי לקריירה בהייטק

79%
מסכימים: היא תעניק יכולות גבוהות יותר בכל קריירה שיבחרו

האם מקצועות המסלול יהיו רלוונטיים יותר או פחות בעידן הבינה המלאכותית?

27%
מתייעצים עם בינה מלאכותית על בחירת מגמות; אצל 11% היא היתה גורם מרכזי

47%
אומרים שהמלצת ההורים השפיעה – אך רק 33% מההורים חושבים כך

57%
מההורים אינם מכירים את המושג "בגרות הייטק" כלל

מקור: קרן טראמפ ומכון גיאוקרטוגרפיה, מאי 2026: 408 תלמידי י'-י"א הלומדים 5 יח"ל מתמטיקה ואנגלית, 405 הורים לתלמידי י'-י"א

בגרות הייטק נולדה מתוך ממצאי מחקר שהצביעו על קשר חזק בין לימודים מתקדמים בתיכון להשתלבות עתידית בהייטק. הקשר עדיין חשוב, אך אנו מתרשמים שהמסר לציבור אינו יכול להישען רק על הבטחה לתעסוקה. ככל ששוק

העבודה משתנה מהר יותר, ערך המסלול צריך להיות רחב ועמיד יותר: בסיס מתמטי ומדעי עמוק, אנגלית ברמה גבוהה, יכולת ללמוד טכנולוגיות חדשות וגישה למסלולי המשך איכותיים באקדמיה, בצבא, במחקר ובתעשייה. ייתכן שהשינוי בהייטק אינו מחליש את ההבטחה של המסלול, אלא מאפשר לנסח אותה מחדש – פחות כהבטחה למקצוע מסוים, ויותר כהכנה איכותית לעולם מדעי וטכנולוגי שמשתנה במהירות.

מצוינות בעידן הבינה המלאכותית

בעולם שבו הידע והכלים מתחלפים במהירות, בחרנו במודע להתחיל מלמעלה. אם מתחילים מן השימוש הבסיסי והרחב, קל להישאר במכנה המשותף וקשה אחר כך להגביה את הרף. לכן התחלנו מן הקצה המקצועי הגבוה: מה צריך לדעת ולהבין מי שעתיד לחקור, לפתח ולבנות את המערכות הבאות. את הרף הזה אנחנו בוחנים דרך תוכניות חלוציות, תלמידים ומורים מצטיינים ומומחים מן האקדמיה וההייטק; ממנו אנחנו מבקשים לגזור לאחור את הידע ומדרגות הלמידה שצריך לבנות בשלבים מוקדמים יותר.

קבוצות למידה של מומחים משרטטות את היסודות שמתחת לטכנולוגיה המשתנה – יסודות שאמורים להיות עמוקים ועמידים יותר מן הכלים ההולכים ומשתכללים. במתמטיקה – הסתברות וסטטיסטיקה, חשיבה מבוססת נתונים וייצוג רב-ממדי; במדעי המחשב – חשיבה אלגוריתמית ומערכתית, מדעי נתונים והבנה של מערכות לומדות; ובפיזיקה – מידול, ניתוח נתונים, סימולציה ופתרון חישובי של בעיות מורכבות. מחקר שהזמנו על צורכי ההייטק מוסיף חשיבה ביקורתית, גמישות מחשבתית ויכולת לפעול בתנאי אי-ודאות.

מתחילות להסתמן שתי שכבות של מצוינות. בקצה הגבוה, קבוצה מצומצמת של תלמידים יכולה ללמוד AI כתחום מדעי וטכנולוגי מתקדם, ברמה שמכינה למחקר ולפיתוח. סביבה נמצאת שכבה רחבה יותר של תלמידי בגרות הייטק, שכולם יזדקקו למתמטיקה, לפיזיקה ולמדעי המחשב המעודכנים לעולם שבו AI הוא חלק מן העבודה המדעית והטכנולוגית. הקצה מגדיר את הרף; מקצועות הליבה בונים את המדרגות אליו.

זהו כיוון מרכזי עבורנו לשנים הקרובות. אנחנו רוצים בוגרים שמובילים את הכלים ולא מובלים על ידם – שמבינים מספיק עמוק כיצד המערכות עובדות כדי לבקר, לשנות ולבנות אותן. כאשר כלי AI מבצע עבור תלמיד פעולה בדיוק בשלב שבו היה אמור ללמוד אותה בעצמו – למשל לנתח נתונים, לנסח פתרון או לכתוב קוד – יש סיכון שמיומנות היסוד כלל לא תיבנה. לכן עלינו להעמיק בליבה היציבה, לעדכן במהירות את שכבת הכלים והיישומים, ולהתקדם בקצב ובהיקף שלא יחמיצו את ההזדמנות.

מה למדנו על הדרך לבניית דור המצוינות הבא

שנתיים בתוך הדרך, אנחנו מבינים טוב יותר שמצוינות אינה נבנית רק מתוכניות מתקדמות או מהרחבת מספר התלמידים במסלולים. היא נשענת על יסודות חזקים של ידע, על תרבות של למידה, מאמץ והתמדה, על מורים שמסוגלים להחזיק רף גבוה, ועל תוכן עמוק שמתעדכן בהתאם לשינויים בעולם בלי לאבד את הבסיס.

למדנו גם שלא כל שלב גיל ולא כל חלק במערכת נמצאים באותה נקודת מוצא. בתיכון אנחנו רואים יכולת להתקדם, להרחיב ולבנות על תשתיות קיימות; בחטיבת הביניים הממשלה נערכת להטמעה רחבה, אך הירידה בהישגים מזכירה לנו כמה מוקדם מתעצבים התנאים שיקבעו מי יגיע למצוינות בהמשך.

הבינה המלאכותית מוסיפה רובד חדש. היא אינה רק עוד תחום תוכן, אלא מאלצת אותנו לשאול מחדש מה תלמידים ותלמידות צריכים לדעת בעצמם, מהו עומק אמיתי בעולם שבו המכונה עושה יותר, ואיך צריכה להיראות פלטפורמת המצוינות המדעית-טכנולוגית של ישראל בשנים הבאות.

ובתוך כל אלה חוזרים שוב ושוב אותם תנאים: מורים והוראה, תוכן וחומרי לימוד, תלמידאות, הטמעה, מידע ומדידה.

ייתכן שכאן מתבהרת גם תנועה נוספת לצד שלוש התנועות שהגדרנו ב-2024. לא רק להרחיב, לשדרג ולגוון את מעגל המצוינות, אלא גם **לחזק את הבסיס שעליו הוא נשען** – את הידע, הרף, הרגלי הלמידה והיכולת של המערכת כולה להחזיק ציפיות גבוהות לאורך זמן.

יצאנו לפני שנתיים למהלך של עשור, והכיוון המרכזי שלו ברור. נבנו תשתיות, נוצרו שותפויות, הממשלה אימצה חלק מן הכיוונים, ובתיכון כבר נראית התקדמות. אחרי שנים של משבר, האתגר הוא לעבור מהתאוששות לבנייה מחדש – לחבר את הכוחות הקיימים, לחזק את הידע, את הרף ואת האמון, ולהכין את הדור הבא לעולם שנפתח לפניו.

מכאן עולות השאלות שאנו מבקשים להביא למועצה המייעצת, כדי לחדד את העדיפויות והדגשים, להבין מה אפשרי במציאות הנוכחית ולברר היכן יש לפילנתרופיה תפקיד ייחודי בחיבור בין הכוחות, במתן תמיכה ובהפיכת ההתאוששות לתנופה.

חמש שאלות להמשך הדרך

1. **מה צריכה להיות פלטפורמת המצוינות המדעית–טכנולוגית של ישראל בעידן הבינה המלאכותית?**
האם בגרות הייטק היא המסגרת הנכונה שעליה צריך להמשיך לבנות, או שהשינויים בהייטק, הפער המגדרי וה-AI מחייבים להתאים את הליבה – מתמטיקה, אנגלית, פיזיקה ו/או מדעי המחשב ו-AI – ואת היחסים ביניהם?

2. **כשהמכונה יכולה לעשות יותר, מה אנחנו רוצים שיישאר אצל האדם?**
הסטנדרטים הבינלאומיים וה-AI נפגשים סביב אותה שאלה: איזה ידע, עומק ויכולת חשיבה חייבים להישאר אצל תלמידים ותלמידות, ומה צריך להשתנות בתוכן, בהוראה ובהערכה כדי לשמור על רף גבוה?

3. **היכן יכולה כעת פילנתרופיה להשפיע באמת על מצוינות?**
בתיכון יש יעד, מדד ותשתית שכבר מניבה תוצאות; בחטיבת הביניים הממשלה נערכת להטמעה רחבה, ושם מתעצבים התנאים שיקבעו מי יגיע למצוינות בהמשך. היכן נכון לשים כעת את מרכז הכובד הפילנתרופי – במימוש הפוטנציאל, או בבנייתו?

4. **מה יחזיר למערכת החינוך את הרצון והיכולת להתאמץ?**
הפגיעה בבסיס הידע פוגשת שחיקה במשמעת הלמידה וההוראה, בציפיות, באמון ובתחושת המשימה המשותפת. האם מצוינות יכולה למשוך את המערכת כלפי מעלה, או שהיא זקוקה תחילה לחיזוק היסודות, לחידוש האנרגיה ולהעלאת הציפיות והאמון?

5. **מהם המנופים למצוינות שפילנתרופיה יכולה לבנות?**
מורים והוראה, חומרי לימוד, תלמידות, הטמעה ונתונים חוזרים בכל המהלכים. אילו מהם הם תנאי יסוד לקידום מצוינות, ובאילו מהם יש לפילנתרופיה יתרון יחסי בבניית יכולת שתאפשר למערכת הציבורית לקחת אחריות?

